

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Cumhuriyeti, 15 Temmuz 2016 günü, devlet içerisine yerleştirilmiş ve burada büyümesine, devletin birçok organını ele geçirmesine göz yumulmuş, bir terör örgütü tarafından darbe girişimi nedeniyle 249 yurttaşını şehit vermiş, binlerce yurttaşı ise gazi olmuştur. Tarihe kara bir leke olarak geçecek bu girişim; halkımız, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet içindeki yurtsever güvenlik güçleri, siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yer alan dört partinin temsilcileri, yazılı ve görsel medyanın katkısıyla bastırılmıştır. Darbe gecesi bombaların altında, Milletvekillerinin canı pahasına çalışmalarını sürdüren Gazi Meclis'te, dört siyasi parti grubunun imzalarıyla kabul edilen bildiriye şu satırlar ise durumun önemini ve darbe girişiminin bir anlamda parlamenter sisteme yapıldığının göstergesidir:

“Unutulmamalıdır ki TBMM Kurtuluş Savaşı'nı yöneten, Türkiye'nin demokrasiye geçişini gerçekleştiren, demokratik parlamenter sistemi yıllar içinde gerçekleştirmiş bir milleti yokluk ve yoksulluktan alıp muasır medeniyet seviyesine çıkarmanın mücadelesini vermiş bir Meclistir. Meclisimiz tek yürek ve tek vücut olarak, büyük bir cesaretle darbeye karşı haysiyetli bir duruş sergilemiştir. Darbecilere gereken cevabı dünyaya da gereken mesajı vermiştir. TBMM'nin darbe meşum girişimine karşı sergilediği kararlılık Türkiye'de demokrasinin daha da yerleşmesi ve gelişmesi adına da son derece değerlidir. Herkes bilmelidir ki bugün olduğu gibi gelecekte de milletimize, milli iradeye, Gazi Meclise uzanacak her el, karşısında TBMM'nin çelikten iradesini bulacaktır.”

Ortaya çıkan bu olumlu hava, birlik ve beraberlik ruhu, çok geçmeden, 20 Temmuz 2017 tarihinde ilân edilen OHAL ile sekteye uğratılmış, çıkarılan OHAL KHK'ları FETÖ ile mücadele amacından sapılmış, KHK'lar tüm muhalifleri susturma girişimine

dönüştürülmüştür. Oysa darbelerle mücadele edilmek isteniyorsa yapılması gerekenler dünya ve Türkiye tarihinde yazılıdır. Darbelerin panzehri adalet, özgürlük, demokrasi ve bunlarla birlikte kamu görevlilerinin liyakat esasında göreve getirilmesidir. Bu süreçte “hesaplaşma, normalleşme ve demokratikleşme” adımlarının izlenmesiyle ülkemizin huzura çıkabileceğini defalarca kez belirttik. Ama bahsi geçen adımlara uyulmadı ve 20 Temmuz OHAL ilanından sonra, adalet, özgürlük, demokrasi ve liyakat ilkelerinde hiçbir ilerleme yaşanmadığı gibi, bir geri gidiş de söz konusu oldu.

20 Temmuz 2016 itibariyle yaratılan OHAL ikliminin zirve noktası, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük dönüşümlerinden ve geri gidişlerinden biri 16 Nisan 2017 tarihinde referandumu gerçekleştirilen Anayasa değişikliğidir. Demokrasinin mutlak ilkelerinden biri olan kuvvetler ayrılığını, siyasi parti üyesi bir Cumhurbaşkanı'nın temsil ettiği yürütmenin altında eriten, egemenliği şahsileştiren, yargının tarafsız ve bağımsızlığını yok eden bu Anayasa değişikliği; Yüksek Seçim Kurulu'nun, hukuksuz ve örneği görülmemiş biçimde verdiği “mühürsüz oy pusulalarının geçerli sayılması” kararı sonucunda kabul edilmiştir. 1982 Anayasası gibi, meşruiyeti hâlâ tartışılan Anayasa'da, OHAL koşullarında yapılan değişikliklerle birlikte, “Parlamentonun Anayasası” ya da “sessiz Anayasa” diye anılan İçtüzüğe dair teklif de yeni tartışmaların konusu olacaktır. Çünkü Fransızca “konuşmak” anlamında “parler” kökeninden türetilen parlamentonun ya da Arapça “konuşmak, tartışmak” kökeninden gelen meclisin ruhuna aykırı biçimde, Milletvekillerinin konuşamaması ya da söz hakkının kısıtlanması üzerine inşa edilmiş bir teklifle karşı karşıyayız. Özetle suiistimalci bir Anayasa değişikliği, yine suiistimalci İçtüzük değişikliğiyle pekiştirilmek istenmektedir.

Mevzuat içerisinde özel bir öneme sahip olan içtüzükler, yasama organı iradesinin nasıl, niçin ve nerede oluşabileceği gibi kritik sorulara cevap veren anayasa-altı normlar bütünüdür. Böyle olunca da içtüzük değişikliği girişimleri, genellikle en zor sonuçlandırılabilen yasama işlemlerinin başında gelmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İçtüzükleri parlamento tarihimiz açısından da bu niteliklerini korumuşlardır. Henüz köklü bir parlamento hukukumuz olmamasının da etkisiyle Anayasalar üzerinde yapılan tartışmaların benzerleri içtüzükler üzerinde yapılmıştır (Şeref İba). Anayasa'nın 95. maddesinde, TBMM'nin çalışmalarını, kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürüteceği öngörülmüştür. Bu anlamda, en kısa tanımıyla TBMM İçtüzüğü, TBMM çalışmalarını

düzenleyen yazılı kurallar bütünüdür (İrfan Neziroğlu). “Kural yapmanın kuralını” belirleyen içtüzükler için Anayasa Mahkemesi’nin çizdiği çerçeve de bu niteliktedir:

“Norm yaratıcı niteliğiyle diğer parlamento kararlarından ayrılan İçtüzüğün iktidar-muhalefet ilişkilerinde ve Meclis iradesinin gerçeğe uygun biçimde yansıtılmasında büyük önem taşıdığı gerçektir. Normlar hiyerarşisinde en üstte yer alan Anayasa, yasalar gibi İçtüzüğün de dayanağı ve belirleyicisidir. Bu nedenle demokratik bir devlette meclislerin kendi iç çalışmalarını serbestçe düzenleme konusundaki yetkileri de Anayasa ile sınırlıdır” (Anayasa Mahkemesi 2001/129 Esas ve 2002/24 Karar Sayılı, 31.01.2002 tarihli karar).

Bu anlamıyla demokratik bir Anayasa, ancak demokratik, katılımcı, uzlaşmacı ve çoğulcu nitelikleri taşıyan içtüzükle birleştiğinde anlamlı olacaktır. AK Parti ve MHP tarafından getirilen TBMM İçtüzüğü’nde Değişiklik Teklifi, tıpkı Anayasa değişikliği tekliflerindeki gibi, bahsi geçen katılımcı ve uzlaşmacı niteliklerden oldukça uzak olduğu ortadadır.

5 Mart 1973 tarihinde kabul edilmiş ve 1 Eylül 1973 tarihinde yürürlüğe girmiş olan TBMM İçtüzüğü, 44 yıldan beri uygulanmaktadır. Geldiğimiz noktada, özellikle son Anayasa değişikliklerine dair uyum yasalarının çıkarılması esnasında ve daha sonrasında muhalefet partilerinin sözlerini “hızlı” çalışma bahanesiyle kısıtlamak pek çok açıdan sakatlık doğurmaktadır. Çünkü parlamentolar “kanun makinesi” ya da “kanun fabrikası” değildir. Bu nedenle hızlı ve çok sayıda kanun çıkarmaktan ziyade, doğru kanunları çıkarması ve yerinde kararlar alması, aldığı kararların uygulanabilirliği, yurttaş yararına olması; başka bir ifadeyle “yasama kalitesi”nin yüksekliği öncelikli tartışma olmalıdır. Teklifin gerekçesine ve ardından teklifin getirmek istediklerine bakıldığında, yasama kalitesi gibi bir amacın olmadığı görülmektedir. Şöyle ki teklifin genel gerekçesinin birkaç yerinde, “verimliliğin ve etkinliğin artırıldığı” belirtilmekte, ancak getirilmek istenen hükümlerle Milletvekilleri ve genel olarak siyasi parti grupları etkisizleştirilmektedir. Milletvekilini etkin kılmayan, etkisizleştiren bir İçtüzük teklifinden, etkin bir İçtüzük olmaz. Bu İçtüzüğün olduğu Meclis faaliyeti de etkin bir Meclis faaliyeti değildir. Etkin olmayan bir Meclis faaliyetine ise verimli denemez. Etkinlik, hayata dokunabilen ve toplumun yararına düzenlemeler yapabilme ve kanunlar çıkarabilmekle mümkündür. Yine teklifin genel gerekçesinde *“gelişen dünyanın hızına ayak uydurabilmek için daha acil olarak içtüzükte yeni düzenlemelere gidilmesine ihtiyaç duyulmaktadır”* biçiminde bir içtüzük değişikliği teklifinin ruhuyla uyuşmayan ifadeler bulunmaktadır.

Gelişen dünyanın hızına ayak uydurabilmeyle Milletvekilinin konuşma hakkı kısılmasının ya da hızlı kanun çıkarılmanın yakından uzaktan ilgisi yoktur. Gelişen dünyanın hızına ayak uydurmak; altyapının gelişmesi, bilgiye kolay ulaşılması ve verilerin hızlı değerlendirildiği teknik donanıma sahip olunmasıdır.

Teklifin genel gerekçesinin yedinci paragrafında, 23 ve 24'üncü yasama dönemlerinde kurulan İttüyük Uzlaşma Komisyonlarında parti gruplarının üzerinde anlaştığı değişikliklerin esas alındığı ve bunların geliştirildiği yazmaktadır. Bu teklifin içeriğinde parti gruplarının üzerinde anlaşamadığı pek çok konu vardır. Parti grup önerileri, konuşma süreleri, yoklama ve açık oy isteminin kısıtlanması, yeni disiplin cezaları getirilmesi konularında varılan bir mutabakat olmadığı gibi, bunun teklifin genel gerekçesinin içine yazılmış olması, geçmişe, bugüne ve geleceğe yapılmış büyük bir yanlıştır. Kaldı ki uzlaşılan birkaç madde olması, bütünü üzerinde uzlaşılması ya da uzlaşılmamasından farklı bir durumdur. Bütünden koparılmış biçimde bu ifadeler anlamsız kalmaktadır.

Daha önce defalarca kez düzenlenen ya da düzenleme girişimleri sonuçlanmayan TBMM İttüzüğü'nün getirilen teklifi için geçmişten pek çok örnek bulmak olanaklıdır. AK Parti'den hem Meclis Başkanlığı hem de çeşitli Bakanlık görevlerinde bulunan Bülent Arınç'ın 26 Ocak 2001 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda, o dönem sunulan İttüyük değişikliği teklifine ilişkin getirdiği eleştiriler, TBMM tutanaklarına şu biçimde tarihe geçmiştir:

“Demokrasilerde iktidarlar mutlaka vardır; ama, önemli olan muhalefettir; o rejimi demokratik yapan da muhalefetin olmasıdır, muhalefetin haklarının açıkça gösterilmesi ve o hakların korunmasıdır. Yoksa, totaliter rejimlerde bir iktidar sorunu yok zaten; ama, muhalefet nerededir, hangi imkânlarla sahiptir; bunlara bakmamız gerekiyor.

Yine, demokratik ülkelerde ve çağdaş ülkelerde kabul gören çok önemli bir anlayış, muhalefetin obstrüksiyon hakkının sonuna kadar tanınmasıdır; yani, engelleme denilen hak, muhalefetin tabii hakkıdır, doğal hakkıdır; bu hakkı hiçe saymak, dünyada demokratik ülkelerde görülmüş bir keyfiyet değildir; hatta, Amerika Birleşik Devletlerinde "freebaster" denilen bir uygulamayla saatler boyunca konuşmak bile mümkündür; ama, hiçbir Temsilciler Meclisi üyesi veya senatörün aklından, bu hakkın, çok fazla zaman harcadığı, bunun, milletvekillerine bir lüks olduğu düşüncesi geçmemiştir.

...

Değerli arkadaşlarım, dikensiz gül bahçesi istemek, suskun Meclis istemek yanlıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1920'den bu yana, müzakere usulünü benimsemiştir. Mustafa Kemal Atatürk döneminden bu yana, hatta tasarıların ve tekliflerin ikişer defa görüşüldüğünü düşünürseniz, harp halinde bile maddelerin müzakeresinden vazgeçilmemiştir.

...

Değerli arkadaşlar, bu teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini doğrudan doğruya hedef alan bir teklif değildir. Eğer, bir fabrikada olsaydık, bir fabrikanın yönetim kurulu başkanı veya genel müdürü olsaydık, daha ne kadar çok cıvata üretilir, bir saatte ne kadar çok tel çivi çekilebilir diye bir hesap yapılırsa, bir maliyet hesabıyla veya üretim hesabıyla bunu ortaya koymak mümkün; şöyle çalışırsınız, böyle üretim yaparsınız... Seri imalat yapan bir fabrikada ancak böyle bir teklif getirebilir; ama, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi; burada verim de olmalı, üretim de olmalı; ama, daha önce kalite olmalı.”

Getirilen antidemokratik düzenlemeler söz konusu olduğunda, geçmişte benzer örneklere verilen tepkiler bu bağlamda ele alınabilir. Anayasa Mahkemesi'nin 2001/129 Esas, 2002/24 Karar sayılı, 31.01.2002 tarihli kararında aynen şu ifadeler geçmektedir:

“Yasama organlarının içtüzükleri, pratikte anayasa kadar önemli ve etkin metinlerdir. Yasama egemenliğinin kullanılma usullerini düzenleyen içtüzük hükümleri; gücü sınırlayan, meclis içi dengeleri gözeten ve hukuka dayanmak zorunda olan "sessiz anayasalardır (Any.Mad.7, 88/11,95/11). Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim ve yasama kalitesi, en az ürettiği hizmetler kadar, bağlı bulunduğu (uyguladığı, değiştirdiği) hukuk (çtüzük) kalitesi ile de ölçülebilir (Kendi hukukunu hukuk temelinde oluşturamamış parlamentonun üretebileceği hukukun kalitesi, surf bu nedenle dahi sorgulanabilir.) Türkiye Büyük Millet Meclisi, kendi iç-hukukunu henüz oluşturamamıştır. Meclis iç hukuku, oluşum halindedir. İç hukuk istikrarının sağlanması, yakın gelecekte de beklenmemelidir. Bu gerçeğin ardındaki nedenler, ayrı bir felsefe ve sosyoloji araştırmalarının konusudur. Belirtelim ki hukuku araç gören ve onun üstünlüğünü sindiremeyen, gücüne güvenen patolojik zihniyet (I), yalnızca kadroları değil, kural ve gelenekleri doğrayan darbeler (II) ve yorumun engin çözücülüğü yerine daima lafızları/metinleri değiştirerek yaratılan öldürücü formülleri çare sanan arayışlar (III); hukuk

istikrarını önlemektedir. Dava konusu içtüzük değişikliği de, ihtiyaca ve istikrara hizmet görüntüsü içinde, iç-hukukumuzu tahrib eden talihsiz bir girişimdir. Bir asrı aşan yaşam öyküsünde iç-hukuk düzenininin oluşturulamaması, parlamentomuzun övünemeyeceğimiz bir temel karakteristiğidir.

İçtüzük taslak ve tekliflerinin hazırlanmasında izlenen yöntemler, onların kalite ve ömürlerini doğrudan etkilemektedir. İçtüzük tarihimiz, genellikle iki yöntemden birinin benimsendiğini göstermektedir. Çoğulcu (uzlaşmacı) ve çoğunlukçu (dayatmacı) yöntem.

Çoğulcu (uzlaşmacı) yöntem: Bu yöntemde, parlamentonun tüm-dinamiklerinin (partilerin, milletvekillerinin)olabildiğince katılımlarının sağlanması esastır. Tekliflerin ihtiyaç ve hukuk temelinde sentezi için özel komisyonlarda veya ihtisas komisyonunda yoğun bir teknik çaba harcanır. Bilim ve bilim adamlarından, Anayasa Mahkememizin yorumlarından ve mukayeseli verilerden yararlanır. Bu yöntem, kabul tabanını genişletir ve oyunun kurallarını, "ortak" anlayışla ve birlikte oluşturur. Gerek tek parti dönemlerinde ve gerekse çok partili siyasal yaşamımızdaki köklü gelenek, bu yöndedir.

Çoğunlukçu (dayatmacı) yöntem: Düşük yoğunluklu demokrasilerde görülür. Çözümü, 'son kural' olan 'oy çokluğun'da arayan bir yöntemdir. Uzlaşmanın getireceği erdemleri bir çırpıda yok sayar. Uzlaşmayı, sayı gücünün verdiği rehavet ve otorite içinde "teslimiyet ve zaaf" olarak görür. Oyunda uygulanacak kuralı, oyuncuların birlikte yapması yerine, gücünün emriyle üretir. Dayatmacı teklif, oyuncuları gerer ve bazen öngörülemez gerilimlere, belirsizliklere ve hatta toplumsal kutuplaşmalara zemin hazırlar. Kavga, hukuk 'benim' diyen 'parmak gücü' ile, özünde hukuku arayan 'demokrasi' arasındadır. Sevinerek belirtelim ki, çoğunlukçu yöntem, tüzük yapım geleneğimizde yok denecek kadar azdır. İki özgün örneğinden birisi, 1960 Anayasası ile (evet bir anayasa ile) yürürlükten kaldırılmış, öbürü ise, -aşağıda ayrıntılı biçimde ortaya konacağı gibi- şu anda Yüksek Mahkeme huzurundaki tüzüktür (1961 Anayasası, Geçici Mad.3).

Sorun, kanunların zamanında çıkarılamamasında (müzakere sürecinin uzamasında) değil; ihtiyaca cevap verecek taslakların hazırlanamamasındadır. İhtiyaç ve hukuk analizi için gerekli derinlikli çalışmalar ve yapılanmalar sağlanamadığından "aynı yasada sık değişiklik", 'kısa zamanda yürürlükten kaldırma', 'uygulama organlarının, çelişkileri ve

boşlukları yorumla giderme zorunlulukları' ortaya çıkmaktadır. İktidar çoğunluklarının bu soruna yoğunlaşmaları gerekirdi."

Bahsi geçen satırlar, bugün iktidar partisine mensup TBMM Adalet Komisyonu Başkanı Ahmet İyimaya ve Adalet Bakanlığı da yapmış olan Mehmet Ali Şahin ve arkadaşları tarafından Anayasa Mahkemesi'ne sunulan iptal başvurusunun dilekçesinde geçmektedir. Gerek Arınç'ın sözlerinde gerekse Anayasa Mahkemesi'ne başvuru dilekçesinde bahsi geçen eleştiriler, AK Parti ve MHP'li üyelerin imzalarıyla hazırladığı TBMM İçtüzük Değişikliği Teklifi için de güncelliğini korumaktadır. Benzer ifadeleri, AK Parti ve MHP tarafından getirilen değişiklik teklifi için de söylemek olanaklıdır. Tıpkı her iki partinin getirdiği Anayasa değişikliği teklifinde olduğu gibi, İçtüzük değişikliği teklifi de, parlamento tarihimizde, istisnai olarak başvurulmuş çoğunlukçu (dayatmacı) yöntemle hazırlanmış, uzlaşmadan uzak, konunun uzmanlarının görüşlerine başvurulmadan kapalı kapılar ardında iki parti temsilcileri tarafından hazırlanmıştır. Bu tutum, parlamento hukukumuzun gelişmesine darbe niteliğindedir. Hızlı ve çok sayıda kanun çıkarmak için dayatmacı bir yöntem benimsemek, uzlaşmamak için bahane olmaktan öteye gidememektedir. Bilindiği gibi, uzlaşmaya dayanarak hazırlanan tasarı ve teklifler, yüzlerce maddeden oluşmasına rağmen birkaç gün içinde Meclis Genel Kurulu'nda kabul edilebilmektedir. Parlamento tarihimiz bunun örnekleriyle doludur.

Bahsi geçen TBMM İçtüzüğü teklifi, birçok açıdan Anayasa'ya aykırılık da taşımaktadır. Buna göre; Anayasa'nın başlangıç hükümleriyle birlikte; Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci, Egemenlik başlıklı 6'ncı, Yasama yetkisi başlıklı 7'nci, Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü başlıklı 11'inci, Düşünce ve kanaat hürriyeti başlıklı 25'inci, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları başlıklı 67'nci, Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma başlıklı 68'inci, Yasama dokunulmazlığı başlıklı 83'üncü, Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri başlıklı 87'nci, İçtüzük, siyasi parti gurupları ve kolluk işleri başlıklı 95'inci, Toplantı ve karar yeter sayısı başlıklı 96'ncı ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları başlıklı 98'inci maddelerine açıkça aykırılık taşımaktadır. Aşağıda maddeler üzerinde görüşlerimizi açıkladığımızda ayrıntılarıyla değineceğimiz gibi; getirilen İçtüzük değişikliği teklifi Milletvekillerinin söz haklarını kısıtlayarak demokrasiye, ifade özgürlüğüne, siyasi partilerin kuruluş amaçlarının gerçekleşmesine aykırıdır. Ayrıca yasama yetkisinin kısıtlanmasına ve dolayısıyla

egemenliğin temsilciler aracılığıyla kullanılmamasına, TBMM'nin görev ve yetkilerinin yerine getirilememesine, Milletvekillerinin ve kamuoyunun bilgi edinme yollarının daraltılmasına neden olmaktadır. Bunlar, Anayasa'ya aykırılığı doğurmaktadır.

AK Parti ve MHP ortaklığıyla hazırlanan İçtüzük değişikliği teklifine genel olarak baktığımızda, nerede Milletvekilinin konuşma, siyasi parti gruplarının gündem belirleme hakkı varsa bunlar kısıtlanmakta ve disiplin cezalarıyla Milletvekilleri hizaya getirilmek istenmektedir.

Yukarıda belirttiğimiz, İçtüzük değişiklik teklifinin geneli üzerindeki düşüncelerimizle birlikte, maddeler üzerindeki düşüncelerimiz aşağıdaki gibidir:

Madde 1: TBMM İçtüzüğü'nün 3'üncü maddesinde düzenleme yapan madde, ant içmekten "imtina" eden üyenin Milletvekilliğinin başlamamasını öngörmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki hiçbir Milletvekili (kendi iradesiyle) ant içmekten imtina etmemelidir. Parti olarak görüşümüz, her Milletvekilinin ant içmesi gerektiğidir. Yalnız, teklifte geçen "imtina" kavramı, ant içmemenin iradi olduğu durumu işaret etmektedir. Daha önce örneği yaşandığı gibi, cezaevindeyken Milletvekili seçilen kişi, yemin etme olanağından mahrum kalmıştı. Bu kişiler imtina eden olarak tanımlanamasa da hukuk terminolojisi açısından sorunlu bir düzenleme söz konusudur. Bununla birlikte Anayasa'ya göre bir Milletvekili, seçmenlerden aldığı oylar ve sonucunda aldığı mazbatayla görevine başlayabilmekte; yine Milletvekilinin yasama dokunulmazlığı, yolluk ve ödenek gibi hakları da böylelikle işlemektedir. Amaç, ant içmeyen Milletvekilinin, ödeneğinden, yolluğundan ve özlük haklarından mahrum bırakılması ise Anayasa hükümleri İçtüzükle kaldırılamayacağına göre, bunun için mutlaka Anayasa'nın 75'inci ve sonraki maddelerinde düzenleme yapılması gerektiği açıktır. Teklif, bu anlamda Anayasa'ya aykırı bir duruma neden olmaktadır. Bir diğer nokta ise seçilen Milletvekili, geçerli bir mazereti nedeniyle ant içemediği durumda, bu mazeret, Meclis Başkanlık Divanı tarafından değerlendirilecektir ki keyfilik gibi bir sonuç doğurabilecek kadar yoruma açık düzenleme niteliğinde sonuç verecektir.

Madde 2: Teklifin 2'nci maddesi İçtüzüğün 19'uncu maddesinde değişiklik yapmaktadır. Mevcut durumda, Danışma Kurulu'nda oybirliği sağlanamaması halinde, her siyasi parti kendi istemini, grup önerisi olarak doğrudan Genel Kurula sunabilmektedir. İstem, ilk birleşimde Başkanlığın sunuşlarında yer alır ve grup önerisine konu olan önerge sahibine

on ve diğer siyasi parti gruplarına da onar dakika olmak üzere toplam iki lehte iki aleyhte söz hakkı verilir. Teklif bu süreleri önerge sahibine beş ve diğer siyasi parti gruplarına üçer dakikaya düşürmektedir. Oysa buradaki söz hakkı, muhalefet partilerinin Meclis gündemini belirlemede ve gündeme katkı sunmada önemli bir etkiye sahiptir. Örneğin; Soma önergesi, faili meçhul cinayetler, terör, yargı bağımsızlığı, adalet, basın özgürlüğü, kadına şiddet, çocuk tecavüzleri, yurt yangınları, KPSS sorularının çalınması, FETÖ ile mücadele, basın özgürlüğü, hava kirliliği, doğa katliamı, tarım, üreticilerin sorunları gibi çok sayıda konu, bu önergelerle gündeme taşınmış hem partimizin hem de iktidar ile birlikte diğer siyasi partilerin görüşlerini açıklaması anlamında etkin olmuştur. Ayrıca, ülkemizde yaşanan sorunların kamuoyuna ve Genel Kurul çalışmalarını televizyondan izleyen yurttaşların bilgisine açık biçimde yeterli bir sürede tartışılması şeffaflığı da sağlamaktadır. Teklifle milli iradenin temsili sakatlanmakta ve sadece Milletvekillerinin de değil, milletin sesi kısılmaktadır. Bu haliyle Anayasa'da hükme bağlanan düşünce ve ifade özgürlüğüne açıkça aykırılık söz konusudur. Ayrıca demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan siyasi partilerin grup faaliyetleri, gündemi belirleme hakları kısıtlanmaktadır. Grup önerileriyle gerçekleştirilen konuşmalar, parlamento çalışmaları anlamında bir kayıp, süre israfı değil; aksine toplum adına ve parlamento çalışmaları anlamında kazançtır.

Madde 3: Değişiklik teklifinin 3'üncü maddesi, yasama faaliyetinin en önemli uygulamalarından olan, İçtüzüğü'nün 37'nci maddesinde değişiklik yapmaktadır. Yapılmak istenen değişiklikle süresi içinde komisyonlarda görüşülmeyen kanun teklif, tasarı ve kanun hükmünde kararnamenin doğrudan Genel Kurul gündemine alınması sırasında her hafta başka siyasi parti gruplarının ve her yasama yılında aynı Milletvekilinin yalnızca bir kez bu hakkı kullanması amaçlanmaktadır. Teklif, seçilmiş olan milletvekilinin yasama faaliyetini engellemekte, dolayısıyla egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğunu ifade eden Anayasa'nın 6'ncı maddesine ve yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde olduğunu ifade eden 7'nci maddesine aykırılık taşımaktadır. Yine yapılmak istenen düzenlemede, yalnızca siyasi parti gruplarına hak tanınarak, bağımsız Milletvekillerinin yasama faaliyetlerine katılımı engellenmektedir. Süre olarak ise yalnızca Salı günüyle sınırlamak, yasama faaliyetine bu açıdan da engel koymaktadır. Haftanın her çalışma günü, kişi ve siyasi parti sınırlaması olmadan bir düzenleme yapmak doğru olacaktır. Çünkü siyasi partilere mensup Milletvekillerinin ve dolayısıyla kanun tekliflerinin sayısında

eşitlik olmayacağı gibi, bu maddeye ilişkin hakkını kullanmak istemeyen siyasi parti gruplarına mensup Milletvekilleri olduğunda, nasıl bir çözüm getirileceği belli değildir.

Madde 4: Bu maddeyle TBMM İçtüzüğü'nün 54'üncü maddesinde düzenleme yapılmakta, Meclis çalışma saatleri yeniden düzenlenmektedir. Bahsi geçen düzenlemede asıl önemli tartışma alanı, Genel Kurul görüşmelerinin televizyondan yayınlanması hakkındadır. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki demokrasi ve demokrasinin hesap verme, hesap sorma ve şeffaflık ilkeleri her yurttaşa, her bireye Genel Kurul çalışmalarının tümünü takip etme hakkını vermektedir. Düzenlemede saat 21.00'e kadar uzatılan çalışma saatlerinin, televizyondan yayınlanmasının temel olması amaçlanmaktadır. Oysa TBMM Başkanlığı'nın bugüne kadar Genel Kurul görüşmelerinin tamamının yayınlanmasına ilişkin taleplere "TRT ile yapılan protokol gereği mümkün olmadığı" yanıtı verildiği görülmüştür. Başka bir ifadeyle yayın saatleri için İçtüzük'te bir değişikliğe ihtiyaç yoktur. Kaldı ki getirilen düzenleme şeffaflık ilkesine de aykırıdır. Genel Kurul görüşmelerinin tamamı, kamuoyunun ve yurttaşların bilgisi olması için yayınlanmalıdır. Ayrıca, komisyon görüşmeleri de aynı biçimde yayına konu olmalıdır. Getirilen düzenlemede, partilerin Salı günleri gerçekleştirdikleri grup toplantılarının yayınlanıp yayınlanmayacağına da hükme bağlanmamış olması keyfi uygulamalara neden olabilecektir. AK Parti ve MHP temsilcilerinin komisyon görüşmeleri sürerken, partilerin grup toplantılarının yayınlanacağını belirtmeleri haricinde bu konuda net bir ifade yoktur. İlgili maddenin özensiz hazırlandığı ise ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Yapılan düzenlemede eklenen "...önemli ve özel haller saklı kalmak kaydıyla..." ibaresi, özel hallerde yapılacak toplantılarda televizyon yayınının yapılamayacağı biçiminde de yorumlanabilmektedir. Teklifin bu maddesi de gerek milletin egemenlik sahibi olmasını gerekse demokrasiyi vurgulayan Anayasa'nın başlangıç kısmına, 2'nci ve 6'ncı maddelerine aykırılık taşıdığı ortadadır.

Madde 5: TBMM İçtüzüğü'nün 56'ncı maddesinde yapılmak istenen bu düzenleme, TBMM Başkanlık kürsüsünde Başkan ve görevli kâtip üyelerin kıyafetlerinde değişikliğe gitmektedir. Birçok açıdan değişikliğe ihtiyacı olan İçtüzük'te, Meclis Başkanı'nın frak giymemesi yönünde bir düzenleme hangi ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır? Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ten miras, Cumhuriyet ve Gazi Meclis'in tarihiyle özdeşleşmiş, parlamentonun ağırlığını yansıtan bu kıyafet tercihi değiştirilmemelidir. Bu haliyle teklifi hazırlayanların frak giymeyi yasaklamadıkları iddiaları

tartışmalıdır. Zorlama bir yorumla koyu olmak kaydıyla takım elbiseden farklı kıyafetler de tercih edilebilir.

Madde 6: TBMM İktüzüğü'nün 57'nci maddesinde yapılan düzenleme, yoklama isteminin sınırlandırılmasını "tezkerelerin oylanması ve kanun maddelerine geçilmesi ve tümünün oylanması esnasında yoklama alınmasını yeterli görerek" ifadesiyle amaçlamaktadır. Oysaki Milletvekillerinin en az yirmisinin kanun teklif ve tasarıları görüşülürken yoklama talebinde bulunması, görüşmelere olabildiğince fazla milletvekilinin katılmasını sağlamak anlamında önemlidir. Bir milletvekilinin, maddelerin görüşülmesi esnasında Genel Kurulda hazır bulunması, tüm yurttaşlara karşı asli görevidir. Milli irade TBMM Genel Kurulu'nda katledilmemelidir. Bu durum, kanun yapımında sakatlık doğuracaktır. Düzenleme ayrıca, Anayasa'nın 96'ncı maddesine aykırılık taşımaktadır. Şöyle ki 96'ncı madde Genel Kurul oturumlarının ne şekilde açılacağını, yoklamanın ne şekilde yapılacağını söylemekte ve "Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dâhil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa'da başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir, ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz." demektedir. Anayasa'ya göre bir yasa görüşülürken yasama faaliyeti sırasında olması gereken nisaplar vardır ve bunun aranması gerekmektedir. Aranmıyorsa kanunun yapımı sırasında açık ve ağır bir sakatlık ortaya çıkacaktır. Yoklama istenememesi nedeniyle bir kanunun maddesi oylanırken, Genel Kurul'da toplantı yeter sayısının olup olmadığı tespit edilemeyecektir. Başka bir ifadeyle toplantı yeter sayısının çok altında bir sayıyla kanun maddesinin kabul edilmesi gibi, Anayasa'ya aykırı bir durum ortaya çıkabilecektir.

Madde 7: Değişiklik teklifinin 7'nci maddesi, TBMM İktüzüğü'nün 58'inci maddesini düzenlemektedir. Buna göre, bir milletvekili veya bakanın kendisine ait olup geçen birleşim tutanağında yer alan bir beyanın düzeltilmesini istemesi halinde istemin yazılı olarak Meclis Başkanlığına sunulması hükme bağlanmaktadır. Mevcut durumda bu düzeltme, sözlü olarak 5 dakikayı geçmemek üzere Genel Kurul'da yapılmaktadır. Düzeltmenin yazılı olarak yapılması sorunludur. Açık beyan halinde olması gereken bir şeyi gizlemek doğru değildir. Hata Genel Kurul'da yapıldıysa düzeltme de burada yapılmalıdır. Örneğin; bir milletvekilinin, "o silahlar Türkmenlere gitmiyordu, yemin ederim" dedikten sonra, değişen siyasi duruma göre yazılı olarak, Genel Kurulun ve kamuoyunun haberi

olmadan düzeltme yapması, siyasi etik ve şeffaflık açısından ne kadar uygun olacaktır? Bir başka sorun ise düzeltmelerin aşırı uzun yapılabileceği, hatalı konuşmanın içeriğinin değiştirilmesi gibi suiistimallerin doğabilmesi olasılığıdır.

Madde 8: Değişiklik teklifinin 8'inci maddesi, usul hakkında konuşmayı içeren İçtüzüğü'nün 63'üncü maddesini düzenlemektedir. Buna göre, "usul tartışmaları açıldığı durumlarda onar dakikayı geçmemek şartıyla lehte ve aleyhte en fazla iki kişiye söz verilir" hükmü, yine bir kısıtlamayla üçer dakika ile sınırlandırılmıştır. Usul hakkında parlamento üyelerinin görüş bildirmesi, bir anlamda Meclis Başkanı'nın da denetiminin sağlanması anlamına gelmektedir. Usul hakkında yapılacak görüşmelerin sürelerinde azaltmaya gitmek, demokratik bir hakkın ihlalidir. Yine bu gibi düzenlemeler, parlamento hukuku anlamında teamüllerin oluşturulması için de temel olacaktır. Buna göre, TBMM Başkanı ve oturumu yöneten Başkanvekiline güvenmek esas olmalı, söz hakkı kısıtlanmadan onar dakika kalmalıdır. Üçer dakika ile bunu sınırlamak, bir anlamda onar dakikaya kadar teamüle dayanarak söz verebilecek bir Meclis Başkanı'na güvensizlik ifadesi olacaktır.

Madde 9: Değişiklik teklifinin 9'uncu maddesi, tasarıların Meclis Başkanı tarafından komisyonlara havaleyle ilgili itirazın sözlü yapılmasını hükme bağlayan İçtüzüğü'nün 73'üncü maddesini düzenleyerek, bu itirazın yazılı yapılmasını hükmetmektedir. İtiraza konu olan düzenleme, yasama faaliyetini doğrudan ilgilendirmektedir. Başka bir ifadeyle Parlatentonun ana görevlerinden birini düzenlemektedir. Bahsi geçen itirazın yazılı olması doğru değildir. Milletvekilinin, kanun tasarısının havalesine ilişkin itirazını sözlü olarak Genel Kurulda gerçekleştirmesi, konunun Genel Kurul ve kamuoyu tarafından bilinmesi anlamında zorunludur.

Madde 10: Bu madde, TBMM İçtüzüğü'nün 81'inci maddesini düzenlemektedir. Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarısı ve tekliflerinin tümü açık oylamaya tabi işlerden değilse en az yirmi milletvekilinin talebi halinde açık oyla, aksi takdirde işaret oyuyla yapılmasını hükmeden teklifte, maddelerin oylamasında açık oylama usulü tamamen kaldırılmaktadır. Bu durumda; özellikle temel kanun görüşmelerinde, bir milletvekilinin veya siyasi parti grubunun, görüşülen teklif veya tasarının tümüne karşı olmamakla birlikte, bazı maddelerini kabul etmemesi ya da tasarısı veya teklifin tümüne karşı olmakla birlikte bazı maddelerini kabul etmesi halinde; o milletvekili veya parti grubunun tavrının açık olarak

kayıtlarda yer alması, kamuoyunun dikkatine sunulması ve tarihe düşülecek bir not olması bakımından önemlidir. Getirilen düzenleme, Milletvekilinin seçmenlerine karşı görevini yerine getirmesine bu açıdan engeldir. Genel Kurul’da herhangi bir kanun tasarısı ya da teklifinin maddeleri üzerinde görüşmeler sürerken, gerek yoklama talebinin sınırlandırılması gerekse açık oylama talebinin kaldırılması, yasama görevini yerine getirmesi bakımından parlamentonun saygınlığına gölge düşürecektir. Teklif maddesinden anladığımız kadarıyla açık oylamanın kaldırılması, yoklama talebinin daraltılması nedeniyle mecburiyetten kaynaklanmıştır ki zaten sakat bir düzenlemenin daha da sorunlu hale gelmesine neden olacaktır. Şöyle ki bir tasarı ya da teklifin maddelerinin görüşülmesinde yoklama talebi kaldırıldığı takdirde, toplantı yeter sayısı olmadan bir maddenin oylanması ve kabulü/reddi söz konusu olabilecektir. Eğer açık oylama kararı alınırsa, isim isim kimlerin ne oy kullandığı kaydedileceğinden, o an toplantı yeter sayısının olmadığı da alenileşecektir ve bunun tespiti oylama sonucundan anlaşılacaktır. Bahsi geçen durum kanunların sakatlanmasına neden olacağı gibi, Anayasa Mahkemesi önünde “toplantı yeter sayısı olmadan karar alınması” biçiminde ileri sürülebilecektir. Yasama iradesinin sakatlanmaması için yoklama talebinde daraltmaya gidilmemeli, açık oylama kaldırılmamalıdır.

Madde 11: Teklifin 11’inci maddesi İktüzük madde 87’yi değiştirmektedir. Maddenin gerekçesi şöyledir: “Kanun tasarısı veya teklifleri üzerinde verilen değişiklik önergelerinin hem veriliş hem de aykırılık sırasına göre okunması Genel Kurul çalışmalarında zaman israfına neden olduğundan, önergelerin sadece aykırılık sırasına göre okunup işleme alınması öngörülmekte, aynı şeylerin iki defa okunmasının anlamsızlığı nedeniyle bir kere okunması düzenlenmektedir.” Düzenlemede herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

Madde 12: Bu madde, İktüzüğün 102’nci maddesinde değişiklik öngörmektedir. Buna göre genel görüşme önergelerinin Genel Kurulda okunması işleminden vazgeçilmekte bunun yerine verilen önerge ve özetinin milletvekillerine ve hükümete bildirilmesi esas getirilmektedir. Önerge metni ya da özetinin Genel Kurulda okunmaması durumunda, kendisine bildiren metni okuyamamış Milletvekili ve/veya ekranları başında Genel Kurul görüşmelerini izleyen bir yurttaş konudan nasıl bilgi sahibi olacaktır? Sadece birkaç dakika sürecek bir işlemi kaldırarak, Anayasa’ya (Anayasa madde 98) aykırı biçimde, Milletvekilinin bilgi edinme faaliyetini kısıtlamak kesinlikle yanlıştır. Yine Anayasa’da sıklıkla ifade bulan demokrasinin ilkelerinden hesap vermeye, hesap sormaya ve şeffaflığa aykırıdır.

Madde 13: Değişiklik teklifinin 13'üncü maddesiyle İçtüzüğün 143'üncü maddesinde düzenleme yapılmaktadır. Buna göre Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az yirmi milletvekilinin yazılı istemine bağlı olması öngörülmektedir. On beş olan bu sayının yirmiye çıkarılmasıyla açık oylamanın zorlaştırılması söz konusudur ki düzenleme bu nedenle doğru olmayacaktır. Milletvekillerinin seçmenlerine karşı görevini yerine getirmek istemesi üzerine, iradesini açıkça beyan etmek için açık oylama talebinde bulunması demokrasinin gereğidir. Açık oylama talebinin zorlaştırılması ise antidemokratik bir düzenlemedir.

Madde 14: Değişiklik teklifinin 14'üncü maddesi, kınama cezasını hükme bağlayan İçtüzüğün 160'ıncı maddesini düzenleyerek; Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, tesis, eklenti ve arazisine silahlı olarak girenler ve Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyali getiren ve kullananlara kınama cezası verilmesini öngörmektedir. Öncelikle belirtmek gerekirse Genel Kurul'da sürdürülen görüşmeler esnasında kullanılan kimi döviz, pankart ve materyaller, konunun daha iyi açıklanması, etkili anlatılması için yardımcı unsur olabilmektedir. Ayrıca, "Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu döviz, pankart ve benzeri materyal" tamamen yoruma açık, belirsiz ve keyfiliğe neden olabilecek bir hükümdür. Belirtilen unsurların huzur bozuculuğu kime göre ve nasıl değerlendirilecektir? Çerçevesi belirsiz, subjektif, çoğunluğun gücüyle, nereye gideceği belli olmayan, Genel Kurulun çalışma düzenini ve huzurunu bozucu gibi geniş kavramlarla yapılacak bir düzenleme, ifade özgürlüğüne ve yasama dokunulmazlığına aykırıdır. Maddedeki ifade, kişiden kişiye değişiklik gösterebileceği gibi, adaletsiz bir ceza verilmesinin de önünü açabilecektir. Yine bu gibi ifadeler despotizmin ve sayısal çoğunluğa güvenmenin en tipik örneğidir, kabul edilemez. Unutulmasın ki kanuni düzenlemeler herkes için genel ve geçer nitelikte yapılmaktadır. Bugün teklif sahibi iktidar partisi, ilerleyen süreçte muhalefet görevini üstlenebilir ve kendilerinin de söz hakkına ihtiyacı olabilir. Bu nedenle burada aslanan milletvekillerinin söz söyleme ve sözünü etkili söyleme hakkını sağlayacak demokratik hükümler koymaktır. Bahsi geçen belirsiz ifade, Anayasa'nın Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci, Düşünce ve kanaat hürriyeti başlıklı 25'inci, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları başlıklı 67'nci, Yasama dokunulmazlığı başlıklı 83'üncü, İçtüzük, siyasi parti gurupları ve kolluk işleri başlıklı 95'inci maddelere aykırılık taşımaktadır.

Madde 15: Değişiklik teklifinin 15'inci maddesi, Meclisten geçici çıkarma cezasını düzenleyen İçtüzüğün 161'inci maddesini değiştirerek; “Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisine, Başkanına, Başkanlık Divanına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekiline ve milletvekiline hakaret etmek, Türk Milletinin tarihine ve ortak geçmişine yönelik hakaret ve ithamda bulunmak, Anayasanın ilk dört maddesinde çerçevesi çizilen Anayasal düzeni tahkir ve tezyif etmek, Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasada düzenlenen idari yapısına aykırı tanımlamalar yapmak” eylemlerine geçici çıkarma cezası getirmektedir. Günümüzde, on binlerce kişinin, en küçük eleştiride parti üyesi Cumhurbaşkanı'na hakareten yargılandığı ülkemizde, getirilen bu madde ile muhalefet milletvekillerinin susturulması amaçlanmaktadır. Üstelik teklifin 16'ncı maddesiyle bunun para cezasına bağlanması kabul edilemez. Bu hüküm; yoruma açık, belirsiz ve keyfiliğe neden olabilecek ifadeler de içermektedir. Meclis kürsüsü özgürlüğün kürsüsüdür. TBMM İçtüzüğü'nün 161'inci maddesinin 1'inci fıkrasının 4'üncü bendinde yer bulduğu biçimiyle “hakaret etmemek, şiddet içermemek, şiddeti, terörü özendirmemek, teşvik etmemek” kaydıyla bu kürsüden düşünceler özgürce ifade edilebilir. Başka bir ifadeyle bu eylemler mevcut İçtüzük'te, cezai yaptırıma zaten bağlanmıştır. Kürsü dokunulmazlığının özü de budur. Örneğin; ortak tarih konusu, kişisel olarak farklı yorumları barındırabilmektedir. Tarihteki aynı olaya farklı bakış açısı olması ve bunun özgürce ifade edilebilmesinin karşılığı disiplin cezası olmamalıdır. Başka bir örnek vermek gerekirse Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer bulan laikliğin, Anayasa'dan çıkarılması gerektiğini söyleyen mevcut TBMM Başkanı, bu düzenlemede nasıl değerlendirilecektir? CHP olarak bizim, ülkemizin ve milletimizin bölünmez bütünlüğü ve Anayasa'nın ilk 4 maddesinin titizlikle korunması gerektiği konusunda herhangi bir tereddüdümüz bulunmamaktadır. Ancak, demokrasi aynı zamanda düşünce ve ifade özgürlüğüdür. Bir İçtüzük demokrasisi yaratarak bu düşünce ve ifade özgürlüğünü ortadan kaldırmak doğru değildir. Öngörülebilirlik ve hukuki güvenlikten yoksun bu düzenlemenin demokrasiye, Meclis'in ve Milletvekilliğinin saygınlığına ciddi zarar getireceği şüphesizdir. Kaldı ki Anayasa'ya aykırı (Anayasa madde 25 ve 83) bir düzenleme söz konusudur. Demokrasi ve ifade özgürlüğü, Genel Kurul'da İçtüzüğe teslim edilmemeli, itham gibi belirsiz ifadelerle başvurulmamalıdır. Kaldı ki “itham” gibi belirsiz bir ifadenin nasıl keyfi sonuçlar doğuracağı tahmin edileceği için teklif sahipleri tarafından Anayasa Komisyonu görüşmeleri sırasında verilen bir önerge ile sorunlu noktalar düzeltilmeye çalışılmıştır.

Madde 16: Değişiklik teklifinin 16'ncı maddesi, İçtüzük madde 163'teki disiplin cezalarında savunma ve özür dileme kenar başlığına "kesinti" ibaresini eklemektedir. Mevcut maddede geçici çıkarma cezasına uğrayan milletvekilinin izin alıp kürsüden af dilemesi durumunda Meclise derhal girme hakkı, getirilen teklifle izleyen birleşime çevrilmiştir. Başka bir ifadeyle af dileyen milletvekiline o birleşim için ceza verilmeye devam etmektedir. Ayrıca telif maddesinden, Milletvekili af dilese dahi kendisine para cezasının uygulanacağı anlaşılmaktadır. Bahsi geçen düzenlemede kınama cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte biri, Meclisten geçici olarak çıkarma cezasına çarptırılan milletvekilinin ise bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte ikisinin kesilmesi öngörülmektedir. Keyfi verilebilecek bir kararda, Milletvekiline bir de para cezası öngörmek ne hukuk ne adalet ne ifade özgürlüğü ne de yasama ve kürsü dokunulmazlığıyla bağdaşır. Bu düzenlemeler ile özür müessesesi ortadan kaldırılmakta ve yasama sorumsuzluğunun içi boşaltılmaktadır. Yasaların suç saymadığı bir düşüncenin açıklanmasını para cezası ile cezalandırmak demokrasi ve ifade özgürlüğü ile bağdaşmaz. Ayrıca, kınama ya da geçici çıkarma cezası karşılığında milletvekili ödenek ve yolluklarından kesinti yapılması, cezalara neden olacak durumların meşrulaşması anlamına gelecektir. Bu durumda parayı ödeyebilen Milletvekilinin, 'kınama' ve 'geçici olarak Meclis'ten çıkarma' cezalarını gerektirecek suçu işleyebilmesi rahatlığı sonucu doğabilecektir. Milletvekilinin, "hakaret etmemek, şiddet içermemek, şiddeti, terörü özendirmemek, teşvik etmemek" kaydıyla yapacağı eleştirel bir konuşmasına keyfi yorumlara dayanarak cezai yaptırım uygulanabilme olasılığı Anayasa'nın Cumhuriyetin nitelikleri başlıklı 2'nci, Egemenlik başlıklı 6'ncı, Yasama yetkisi başlıklı 7'nci, Düşünce ve kanaat hürriyeti başlıklı 25'inci, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları başlıklı 67'nci, Yasama dokunulmazlığı başlıklı 83'üncü maddelerine aykırılık taşımaktadır. Bir diğer nokta ise teklifin özensiz hazırlandığının göstergesidir. TBMM İçtüzüğü'nün 156'ncı maddesi, Milletvekillerine verilebilecek cezaları "uyarma, kınama ve Meclisten geçici olarak çıkarma" biçiminde düzenlemiş, buraya "para cezası" ya da "kesinti" yazmamıştır. Başka bir ifadeyle İçtüzük'te yer almayan bir yaptırım başka bir maddeye konulmak istenmektedir. Eğer bu kesinti, yeni bir yaptırım olarak değil de kınama cezasının kapsamında değerlendirilecekse, af dileyen bir Milletvekili, Genel Kurul'da oturuma katılma hakkı elde ederken, neden para kesintisiyle cezalandırılmaktadır? Bu karmaşıklığın demokrasi yönünde düzeltilmesi gerekmektedir.

Özü itibariyle bu teklif, içtüzük değişikliği değil, OHAL KHK'sı niteliğindedir. KHK gibi yürürlüğe konulmuyor olması, onun bu özelliğini ortadan kaldırmaz. Teklif, İçtüzüğü düzenlemekten öteye, Milletvekillerini hizaya getirmeyi ve sadece Milletvekillerini değil, Meclis'i susturmayı amaçlamaktadır. Düşük yoğunluklu demokrasilerde ve Orta Asya tipi otoriter rejimlerde örneği görülebilecek ve özü itibariyle "Meclis içi darbe" niteliğinde olan bir İçtüzük değişikliğiyle karşı karşıyayız. Hepimiz biliyoruz ki suskun bir parlamentodan konuşan bir parlamentonun İçtüzüğü çıkmaz; suskun bir parlamentodan konuşan bir parlamentoya uygun uyum yasaları çıkmaz.

Yukarıda saydığımız gerekçeler nedeniyle teklife muhalifiz.

Bülent TEZCAN
Aydın Milletvekili

Muharrem ERKEK
Çanakkale Milletvekili

Murat EMİR
Ankara Milletvekili

Uğur BAYRAKTUTAN
Artvin Milletvekili

Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU
Bursa Milletvekili

Akın ÜSTÜNDAĞ
Muğla Milletvekili